

Stemmer fra krigen

– Da vi kom til Hammerfest, så vi at Fuglenes sto i brann, og vi skjønte at det gikk bare én vei.

Alt ville bli brent, forteller Arthur Klemetsen fra Storbukt, 13 år i 1944 da Finnmark og Nord-Troms ble svidd av i det de tyske troppene trakk seg tilbake.

Denne gutten er én av et hundretall stemmer som stiger frem i små og store glimt i denne helt spesielle boken om 2. verdenskrig. Sant å si ble jeg først ganske skeptisk ved å åpne og gå inn i lesningen av Marion Palmers bok, som består av en lang, lang rekke sitater, i et eneste kjø. Men meget raskt ble jeg fanget med som begeistret leser av dette prosjektet.

Palmer, som selv er fra Kvalsund, har levert en sjelden lokalhistorie fra Kvalsund. Det er stemmene til barn, ungdom, voksne den gang – som vitner om hva de så og opplevde. Her er alvor, men også mye humor. Så å si alle tekstene er skrevet på finnmarksdialekt, og bit for bit fortelles det om krigen slik folk i Kvalsund opplevde det, om kontakten med tyske deserterere og russefanger, så kommer det voldsomme dramaet –

evakueringen høsten 1944 med frigjøring, tilbakeflytting og gjenoppbygging.

Nærheten mellom tyskerne og befolkningen og de mange dilemmaene som fulgte, stiger tydelig frem. Tyskerne rekvirerte og flyttet inn hos folk, erobret stue og soverom, stakk innom for å få mat og drikke, ga fra seg godbiter, legehjelp og mye annet, i mange typer gråsoner stiger hverdagslivet fram.

Den dramatiske forflytningen av titusener mennesker etter den brutale nedslaktningen av dyr og nedbrenningen av alle hus høsten 1944 – unntatt kirken – kommer frem med stor styrke. Det gjør inntrykk å lese om forholdene de evakuerte møtte. Rop som: «De har jo ikke hale!» gjallet da mange av dem med samisk bakgrunn kom sørover. Et stykke okkupasjonshistorie verdt å lese, dette.

GURI HJELTNES

Marion Palmer:
«**Bare kirken sto igjen.**»
Fortellinger om krigen i Finnmark. 338 s. Kr. 349,-
Spartacus

